

have det 15dobbelte, istedetfor at Andre faae en større Godtgjærelse, da er det vel saa, at de første ogsaa vinde derved, at de nu kunne sælge deres Bøndergods, uden at tabe deres Friheder; men det maa dog bemærkes paa den anden Side, at Størstedelen af det øvrige privilegerede Gods her i Landet ikke er Andet end Brudstykker af Sædegaarde. Det er Sædegaarde, hvorfra Bøndergodset er blevet adskilt under den Betingelse, at de skulde beholde de samme Friheder, som de complete Sædegaarde have; det er Stykker af Hovedgaarde, som ere blevne afhændede under Betingelse af at beholde disses Rettigheder. At nu disse Rettigheder skulde ansees for større end de Rettigheder, hvorfra de have deres Udspring, det forekommer mig at være noget Unaturligt. Det maa vist ogsaa beroe paa vedkommende Besidder selv, om han helst vil sælge sit Bøndergods og derved stille sig ved sine Friheder eller ikke; men at tvinge ham til at modtage Erstatning, naar han ikke vil gjøre det, det er Noget, som jeg troer er aldeles uberettiget. Dertil kommer, at, naar Staten vil fremme Selvelendom, saa er der Intet naturligere, end at have hin Godseierens Forpligtelse, og der er som bekendt flere Gange fra de jydsk Stænders Side andraget paa, at man skulde opheve den Lovgivning, hvorefter Eierne af complete Sædegaarde skulde tabe deres Friheder ved at sælge Bøndergodset, men derimod aldrig paa, at han skulde tabe dem paa anden Maade. Naar der lægges Vægt paa, at det er gavnligt for ham at faae en Capital, saa at han vinder ved at faae den, uagtet den ikke svarer til Værdien, saa er det dog tvivlsomt, om man under nærværende Forhold kan antage de Obligationer, som han faaer; for at være lige med en Capital, og det er ogsaa et Spørgsmaal, om han kan faae en saadan Anvendelse for Capitalen, at han kan være tjent dermed. I alt Fald tabe hans Panthavere ved at Godsets substantielle Værdi formindskes.

Hvad det angaaer, at man har villet betage Grever og Baroner deres Friheds = Hartkorn uden Godtgjærelse, saa forekommer dette mig ogsaa at være aldeles uberettiget. Det er Noget, som rigtignok oprindeligt er skænket dem af Kongelig Naade, uden at de derfor have havt

tilsvarende Byrder, eller idetmindste ikke Byrder af det Slags, som Hovedgaardseierne fik ved, at de bleve tvungne til at lade Bøndergodset blive i Fæsternes Hænder. Men det er nu engang skeet for en lang Arrække siden og blevet en Besiddelse for disse Familier, som man ikke retfærdigt kan betage dem. Det er Noget af det, som den souveraine Konge har gjort af sin Magtfuldkommenhed og gjort det af Hensyn, som man, naar man vil betragte Forholdene paa den Tid, det skete, vist være ganske fornuftige, ligesom det ogsaa er bekendt, at den hele Indretning har sin Oprindelse fra en af de største Mænd, Danmark nogenstunde har havt, nemlig Griffenfeldt. Man vilde nemlig skabe en ny Adel, som skulde være anseeligere end den gamle, og som umiddelbart skulde tilskrive den kongelige Naade sin Anseelse, istedetfor at den gamle Adel stolede paa sine Ahner, og troede, at Kongen ikke kunde gjøre den til Mere, end den var. Det var altsaa et politisk Hensyn, hvorfor det skete, ligesom ogsaa udtrykkeligt er udtalt i Privilegierne, at det var Marsagen, hvorfor Kongen oprettede denne Stand. Det maa derhos bemærkes, at det i det Hele er en saa stor Ubetydelighed, at der vist maa være saameget mindre Fristelse til derved at gjøre Noget Uret. Regjeringen har iøvrigt for mange Aar siden erkendt det i sig selv for sig Urigtige i at tilstaae deslige Privilegier, og derfor anvendt det funde og retfærdige Princip for at blive dem qvit, nemlig at ligesom de, naar efterhånden gamle Grevskaber og Baronier bleve ophævede, da ophørte, saaledes fik intet nyt Grevskab eller Baronie saadanne Rettigheder. De Grevskaber og Baronier, som ere oprettede siden 1770, de have ikke faaet Frihedshartkorn. Man har saaledes erkendt, at disse Rettigheder ikke i og for sig efter en nyere Tids Forhold ere vel begrundede; men man har ikke villet berøve de ældre Besiddere dem. Man maa ogsaa erindre, at disse Privilegier ere betydeligt indskrænkede ved senere Anordninger, hvorfor den største Deel af Landstatten dog hviler paa det omhandlede som paa andet frit Hartkorn. De øvrige skattefrie Jorder ere Kjøbstædernes og Geistlighedens. Hvad Kjøbstædernes angaaer, da skal jeg blot bemærke, at Kjøbstædernes Skattefrihed har sin Oprin-